MINIGUIDE TIL DET **NORSKE LITTERÆRE SYSTEMET**

DET NORSKE LITTERÆRE SYSTEMET 5
Statlig støtte til litteraturen 5
Bokbransjen 7
Organisasjoner 8

SKRIBENTORGANISASJONENE 5
Den norske Forfatterforening (DnF) 10
Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere (NBU) 11
Norske Dramatikeres Forbund (NDF) 12
Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFF) 14
Norsk Oversetterforening (NO) 15

ANDRE SKRIBENTORGANISASJONER 16
Norsk audiovisuell oversetterforening (NAViO) 16
Norsk kritikerlag 17
Norske revyforfatteres forening 17
Norsk journalistlag 18
NOPA 19

STIPENDER 20

KOLLEKTIVE AVTALER 22
Bokavtalen 23
Normalavtalene 24
Rammeavtaler 25
Teateravtaler 26
Filmavtale 26
NRK-avtaler 26
TV-avtale NFTVPF 27

STATLIGE VEDERLAGSORDNINGER 28
Bibliotekvederlaget 28
Privatkopieringsvederlaget 29
Innkjøpsordningene 29

ANDRE VEDERLAGSORDNINGER 31
Avtalelisens 31
Kopinor 32
Norwaco 33

ANDRE AKTØRER 34
Bokhandlerforeningen 34
Den norske Forleggerforening (DnF) 34
Dramatikkens Hus 35
Foreningen !les 36
Leser søker bok 37
Litteraturfestivaler 38
Litteraturhuset 38
Norcode 39
NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet 40
Norsk forfattersentrum 41
Scenekunstbruket 42
Skrivekunstutdanning 43

KILDER 45

LOMMEPARLØR 46

«Å la litteraturens kår helt ut være avhengig av tilbud og etterspørsel ... betyr å åpne slusene for et alminnelig kulturelt forfall (...) Det ... må bli *samfunnets* sak å sørge for at litteraturen får de best mulige arbeidsvilkår.»

Torolf Elster, Hans Heiberg og Helge Sivertsen,
Litteraturen, forleggerne og samfunnet, rapport utarb.
for Arbeidernes opplysningsforbund, 1959

DET NORSKE LITTERÆRE SYSTEMET

Det norske litterære systemet hviler på en grunnleggende forutsetning: Norge er, med sine 4,8 millioner innbyggere, ikke noe stort land. Det betyr at mye av den litteraturen som utgis i Norge, har et relativt lite marked eller nesten ikke noe marked i det hele tatt. I tillegg bor befolkningen svært spredt.

Det har siden 1960-tallet gjennomgående vært tverrpolitisk enighet om at det er samfunnets sak å sørge for at litteraturen får best mulige arbeidsvilkår. Myndighetene har innført en rekke støtteordninger for å sikre et litterært mangfold, stimulere skapingen av ny, norsk litteratur og sikre at en så stor del som mulig av verdenskulturarven kommer ut i norsk språkdrakt.

Slik det framstår i dag, kjennetegnes det norske litterære systemet av:

- direkte og indirekte statsstøtte til alle ledd i det litterære kretsløpet
- kollektive ordninger
- gjensidig forpliktende, kollektive avtaler mellom alle partene i systemet, noe som forutsetter
- høy grad av organisering

Statlig støtte til litteraturen

Staten støtter opp om litteraturen og det litterære systemet på en rekke forskjellige måter. Et mål for all kunstnerstøtte er å fordele støtten/skape støtteordninger som *stimulerer til nyskaping.*

Momsfritak

Den kanskje viktigste støtten til litteraturen er det såkalte momsfritaket. Det er merverdiavgift, populært kalt «moms», på de fleste varer og tjenester i Norge, stort sett på 25 %. I 1967 ble det innført momsfritak for bøker, for å holde prisen nede og stimulere til bokkjøp og lesing. Verdien av denne indirekte støtten til bokbransjen og det litterære feltet ble i 2006 anslått til ca. 1,2 mrd årlig.[1]

Momsfritaket er kultur- og språkpolitisk begrunnet, og skal bidra til å sikre et mangfold av bokutgivelser på norsk. Selv om momsfritaket har bred politisk støt-

[1] Trond Andreassen, *Bok-Norge,* 3. utgave, Oslo, 2006, s. 40.

te, blir det tidvis brukt som brekkstang overfor forlagene. Senest i juli 2008 truet kulturminister Trond Giske med å oppheve momsfritaket hvis ikke bokbransjen evnet å ta tilstrekkelig kulturpolitisk ansvar.

Momsfritaket gjelder kun bøker på papir, og ikke e-bøker og lydbøker. Bransjen er samstemt om at den vil arbeide for at litteratur skal kunne omsettes momsfritt uavhengig av om det er snakk om bok, lydbok eller e-bok.

Innkjøpsordningene

Staten støtter også litteraturen gjennom de såkalte «innkjøpsordningene», det vil si at staten, ved Norsk kulturråd, hvert år kjøper inn en rekke titler i et gitt antall eksemplarer, som så fordeles til norske biblioteker. Dette sikrer forlagene et visst minimumsopplag av de bøkene som faller innenfor ordningen, og er slik et viktig tilskudd til å opprettholde forlagsøkonomien. Midlene til dette bevilges over statsbudsjettet. Innkjøpsordningene er nærmere beskrevet i et eget kapittel.

Stipender

Videre gir staten direkte støtte til skribentene i form av stipender. Disse forvaltes av Statens kunstnerstipend, underlagt Norsk kulturråd. Det statlige bibliotekvederlaget genererer også midler til skribentorganisasjonene, midler som for en stor del utdeles som stipender til forfattere og oversettere. Vederlags- og stipendordningene er beskrevet i egne kapitler.

Andre statlige tilskudd

Den norske staten støtter kulturen også gjennom ordninger som ikke er så direkte knyttet til kunstnerorganisasjonene. Norsk kulturråd yter støtte til enkeltprosjekter i alle former, fra seminarer til utstillinger og konferanser, og det samme gjør Utenriksdepartementet, som i motsetning til Kultur- og kirkedepartementet også har en operativ funksjon og dermed kan være direkte engasjert i praktisk kulturformidling. Utenriksdepartementets internasjonale kulturarbeid omfatter blant annet formidling av norsk kunst og kultur i utlandet, norskundervisning ved utenlandske universiteter og fellesnordiske fremstøt.

Et viktig prinsipp for alle disse støtteordningene, er prinsippet om armlengdes avstand, som kort kan oppsummeres som følger: Staten skal «støtte, ikke styre». De bevilgende myndigheter skal fastsette de overordnede rammene og bevilge midler på generelt grunnlag, men de bevilgede midlene tildeles så et fond eller råd bestående av fagfolk som uavhengig av politiske strømninger fordeler bevilgningene til utøvende kunstnere. Armlengdeprinsippet skal sikre ytringsfrihet og kunstnerisk frihet. Videre er det et grunnprinsipp at støtten til kulturlivet skal stimulere til at det skapes ny kunst.

Bokbransjen

Den norske bokbransjen domineres av tre store aktører, forlagene Gyldendal (norskeid aksjeselskap), Aschehoug (privateid) og Cappelen Damm (resultat av fusjonen av Bonnier-eide Cappelen og Egmont-eide Damm i 2007). De tre store eier hver sin bokhandelkjede, henholdsvis Ark, Norli og Tanum. De senere årene er det denne såkalte vertikale integrasjonen som preger bransjen, det vil si at forlagene i økende grad eier alle ledd: forlag, distribusjon, bokklubber og bokhandler. De siste tiårene har det også vært en sterk tendens til fusjonering og oppkjøp i bransjen, og mange tradisjonsrike forlag er blitt «spist opp» av de store – Tiden, Oktober, Kolon, Ex libris, Aventura.

Samtidig dukker det stadig opp nye forlag. Selv om mange av disse aldri gir ut mer enn en bok eller to, er det flere nykommere som setter sitt preg på bransjen. Bazar, med utgivelser av Dan Brown og Paolo Coelho er et av disse, Fagbokforlaget et annet. Også kjøkkenbordforlagene Transit, Vidarforlaget og Bokvennen som utgir ny norsk dramatikk, oversatte filosofiske tekster og oversatt skjønnlitteratur spiller også en viktig rolle.

Bokklubbene har lenge vært et særnorsk fenomen. Den norske Bokklubben ble etablert i 1961, og utga gjenutgivelser av kjente bøker. Den vokste raskt og ble snart en svært viktig formidlingskanal, og det ble etter hvert opprettet en rekke andre klubber til innenfor det samme systemet, som ble hetende De norske Bokklubbene: Lyrikklubben, Bokklubbens Barn, Bokklubben Nye Bøker m.m. DnB var opprinnelig eid av de tre største forlagene Gyldendal, Aschehoug og Cappelen (sistnevnte trakk seg etter hvert ut og etablerte Cappelens bokklubber). DnB var inntil 1984 enerådende på markedet, da Pax og Oktober gikk sammen om å starte Bokklubben Dagens Bok. Bokklubbsystemet må sies å ha spilt en helt sentral rolle i å formidle kvalitetslitteratur til folket gjennom flere tiår, og i 2000 var det nesten 1,3 bokklubbmedlemmer i landet. I dag er dette systemet i endring. I Bokavtalen av 2005 (se eget oppslag) gis ikke bokklubbene de samme fordelaktige vilkår som før (de var lenge alene om å kunne tilby rabattpriser på bøker), og i de store allmennbokklubbene er det en økt satsning på nettsalg. Samtidig ser man en økt satsning på nisjebokklubber og på serier som utgis som abonnement.

SKRIBENTORGANISASJONENE

Det sies at alle nordmenn er medlem av minst to foreninger, og det er generelt stort engasjement i samfunnet for forenings- og organisasjonsarbeid. Dette gjelder også innenfor alle deler av kunstfeltet, hvor det er et vell av interesseorganisasjoner. Det synes å være et norsk særtrekk at man foretrekker små og spesialiserte foreninger fremfor store inkluderende sammenslutninger. Mens de store forfatterforeningene i Sverige og Danmark organiserer så vel skjønn- som faglitterære forfattere, oversettere og dramatikere, kan Norge skilte med hele fire skjønnlitterære skribentorganisasjoner, to faglitterære, fire foreninger for oversettere osv. som hver ivaretar sine medlemmers særinteresser. Men om dette kan gi inntrykk av at det hersker generell splid på området, er tilfellet snarere tvert imot, det er stort sett et tett og godt samarbeid foreningene imellom, og de uttaler seg ofte i fellesskap om kulturpolitiske saker. De fire skjønnlitterære foreningene samt Kritikerlaget er holder til i Forfatternes Hus i Rådhusgata 7 i Oslo, et av byens eldste bygg.

Den første bølgen av kunstnerorganisasjoner kom mot slutten av 1800-tallet, og Den norske Forfatterforening ble stiftet i 1893. I årene rundt annen verdenskrig kom en ny bølge. Dramatikerforbundet ble stiftet i 1939, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere (NBU) i 1947 og Norsk Oversetterforening i 1948. I 1978 kom så den faglitterære foreningen, Norsk faglitterær forfatterforening (NFF, oversetterne kom med i 1990). Også tv-tekstere, translatører, tolker og filmtekstere har i dag egne foreninger.

De fleste norske kunstnerorganisasjonene kjennetegnes av at:

- de har både faglige og fagpolitiske formål
- de har gjerne en viss laugskarakter, med opptakskrav for å bli medlem
- de organiserer en høy andel av de utøvende innen faget

Et viktig poeng er at foreningene er anerkjent av så vel private motparter som av statlige og halvstatlige instanser som representative for sin kunstnergruppe, og slik kan forhandle på vegne av medlemmene, og i noen tilfeller også forvalte midler som skal tilkomme utøvere av faget som ikke er medlemmer.

Alle skribentorganisasjonene, i likhet med de aller fleste øvrige kunstnerorganisasjonene i Norge, har opptakskrav basert på kvalitetsvurderinger. Opptakskravene kan variere noe. I NFF er det tilstrekkelig at materialet er publisert og i NDF må medlemmer ha fått offentlig oppført minst ett helaftens eller flere kortere

dramatiske originalverk for teater, film, fjernsyn eller radio, og det forutsettes profesjonell kvalitet. Dette blir, som i DnF, NBU og NO vurdert av faglig råd. Dette henger sammen med at det ikke finnes noen kvalifiserende utdanning på skribentfeltet, slik det gjør på andre felt. I billedkunstnernes organisasjon NBK er det for eksempel fullført mastergrad som er kravet for å bli medlem.

Skribentorganisasjonene forvalter også vederlagsmidler, bibliotekvederlag samt vederlagsmidler fra forvaltningsorganisasjonene Kopinor og Norwaco. Midlene innbetales til fond, Norsk Forfatter- og Oversetterfond (NFOF) og Det faglitterære fond, som så fordeler midlene videre. For NFOFs del fordeles midlene til de skjønnlitterære skribentorganisasjonene etter medlemstall. Om en av foreningene skulle foreta radikale endringer i opptakskriteriene, ville det derfor få konsekvenser for fordelingen av midler til alle de andre. Likevel oppstår det med jevne mellomrom debatt om opptakskravene både innad i foreningene og i pressen.

Den norske Forfatterforening

Den norske Forfatterforening organiserer forfattere av skjønnlitterære bøker. Foreningen ble grunnlagt i 1893, og har i dag 566 medlemmer. Formålet er å verne og fremme norsk litteratur og ivareta de norske forfatteres interesser.

Foreningens styre teller åtte representanter valgt av årsmøtet. Styret møtes jevnlig. Sentralt i foreningens arbeid står Det litterære Råd med ni medlemmer. Medlemmene er valgt med tanke på at de samlet skal representere bredde i bakgrunn, kunnskap og litteratursyn. De leser så å si alt som gis ut av den norske skjønnlitterære samtidslitteraturen. Det litterære Råd er foreningens sakkyndige organ, de innstiller til de ulike stipend som foreningen forvalter og vurderer medlemssøknadene.

I tillegg til styret og Det litterære Råd er Internasjonalt utvalg et fast organ. Internasjonalt utvalg har særlig fokus på ytringsfrihet og forfulgte forfattere. Det etableres videre forhandlingsutvalg og aksjonsutvalg etter behov.

Forfatterforeningens viktigste inntektskilde er den andelen av bibliotekvederlaget som overføres til skjønnlitterære forfattere. Videre mottar foreningen kollektivt innkrevde midler fra Kopinor og Norwaco for henholdsvis kopiering (både analog og digital) og videresending i kabel av kringkastingsprogram. I tillegg til dette kommer en andel av det offentlig utredede privatkopieringsvederlaget som skal fordeles individuelt som kompensasjon for lovlig privatkopiering av audiovisuelle verk.

Driften av foreningen dekkes av innkrevde kollektive midler. Når driftskostnadene er trukket fra avsettes resten til ulike stipend. Både medlemmer og ikkemedlemmer kan søke stipend og få hjelp av foreningen. Denne likebehandlingen er nedfelt i Forfatterforeningens vedtekter og håndheves strengt. Medlemskontingenten er lav sammenlignet med «vanlige» fagforeningers.

Den norske Forfatterforening mottar også en fremforhandlet «solidaritetsavgift» fra De norske Bokklubbene. Disse midlene går inn i Solidaritetsfondet og finansierer ulike stipend.

Forfatterforeningen har et forholdsvis lite sekretariat med kontor i Oslo i Rådhusgaten 7. Kontoret holder åpent daglig fra klokken 09.00 til 15.00.

Postboks 327 Sentrum, 0103 OSLO
Tlf.: 23 35 76 20
post@forfatterforeningen.no
www.forfatterforeningen.no

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere ble grunnlagt i 1947 og har pr. i dag 265 medlemmer. Foreningens formål er å ivareta norske barne- og ungdomsbokforfatteres faglige og økonomiske interesser. NBU finansieres hovedsaklig gjennom kollektivt innkrevde vederlag, herunder bibliotekvederlag og kopieringsvederlag, som fordeles via Norsk Forfatter- og Oversetterfond (NFOF). Når midlene er avsatt til driften, fordeles de resterende

inntekter på ulike fond, som i neste omgang kommer medlemmene tilgode i form av individuelle vederlag, stipend og ulike støtteordninger og aktivitetstilbud. NBU yter bistand til medlemmer og andre som har spørsmål eller trenger faglig bistand.

NBUs styre består av 7 medlemmer. Formann og styremedlemmer velges av årsmøtet.

Formannen ved direkte valg for to år av gangen.

NBUs litterære råd har 6 medlemmer valgt av årsmøtet, og er foreningens og styrets sakkyndige utvalg i alle spørsmål av litterær karakter. Rådet utgjør foreningens stipendkomité, og avgjør søknader om medlemskap. Medlemmene av Det litterære råd leser så godt som alt som kommer ut av norsk barne- og ungdomslitteratur.

For informasjon om hvem som til enhver tid sitter i styre og råd, se nettsiden.

Både medlemmer og ikke-medlemmer søke arbeidsstipend eller diversestipend fra NBU med søknadsfrist 15. Oktober hvert år. Det er Det litterære rådet som er foreningens stipendkomité og innstiller til stipendene.

I tillegg til styret og Det litterære råd, har NBU et Internasjonalt utvalg som har spesielt ansvar for å følge opp NBUs internasjonale samarbeid og forpliktelser.

Andre utvalg som for eksempel forhandlingsutvalg, etableres ved behov.

Sekretariatet holder til i Forfatternes Hus i Rådhusgt. 7, Oslo. Kontoret har en fast ansatt sekretær, og har åpent alle hverdager fra kl. 0900-1500. For mer informasjon, se nettsiden.

Postboks 261 Sentrum, 0103 OSLO
Tlf.: 22 47 85 70
sekretariat@nbuforfattere.no
www.nbuforfattere.no

Norske Dramatikeres Forbund (NDF)

Dramatikerforbundet ble stiftet i 19. desember 1938 og foreningens første lover ble vedtatt på den konstituerende generalforsamlingen 17. januar 1939. På første årsmøte etter krigen ble foreningen konstituert på ny og da fikk den også sitt nåværende navn, Norske Dramatikeres Forbund.

NDF er en selvstendig skribentorganisasjon for de som arbeider med tekst til scene, film, TV og radio, og har til formål å ivareta norske dramatikeres kunstneriske og økonomiske interesser, samt fremme norsk samtidsdramatikk. Forbundet arbeider for å forsvare opphavsretten og forfatternes kunstneriske og økonomiske interesser.

Forbundet inntekter disponeres gjennom *Alex Brinchmanns Vederlagsfond,* som består av midler fra medlemmene, innbetalinger fra teatrene og kollektivt innkrevde vederlag som fordeles via Norsk Forfatter- og Oversetterfond (NFOF). Disse midlene fordeles av generalforsamlingen til drift, vederlag og stipender som kommer dramatikerne til gode.

NDF yter veiledning og rådgivning i konkrete kontraktspørsmål innenfor områdene til våre rammeavtaler.

Styret

Styret består av 8 medlemmer og velges for to år av gangen, slik at 3 medlemmer og enten leder eller nestleder velges årlig. Leder/nestleder velges i separate valg.

Det dramatiske råd

Det dramatiske råd har fem medlemmer og et varamedlem. Rådet innstiller til styret på søknader om medlemskap, hvor styret fatter endelig vedtak. Medlemmene av rådet velges for tre år, og ingen kan sitte i mer enn 6 år sammenhengende.

Stipendkomiteen

Stipendkomiteen har tre medlemmer og to varamedlemmer som velges for tre år, men slik at et eller to medlemmer velges årlig. Komiteen tildeles forbundets stipender og innstiller til de offentlige stipendene.

Øvrige komiteer/utvalg

Lovkomiteen er et rådgivende organ for styret i lovsaker
Valgkomiteen foreslår for generalforsamlingen kandidater til ledige verv
Oversetterutvalget behandler søknader om støtte til oversettelse av norsk dramatikk

Sekretariatet

Sekretariatet er samlokalisert med de andre skribentorganisasjonene i Forfatternes Hus i Rådhusgt. 7, Oslo.

Postboks 579 Sentrum, 0105 OSLO
Tlf.: + 47 22 47 89 50
post@dramatiker.no
www.dramatiker.no

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

Norsk faglitterær forfatterforening ble stiftet i april 1978, og slått sammen Norsk faglitterær oversetterforening i 1990 under navnet Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFF).

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening er en fagforening for forfattere og oversettere av faglitteratur. Foreningen sikrer medlemmenes faglige og økonomiske interesser gjennom forhandlinger om avtaler og kontrakter med forlag og andre offentlige og private institusjoner. Blant de viktigste avtalene er normalavtalene for forfattere og oversettere om utgivelse og bruk av faglitteratur, samt avtalene om kopi- og bibliotekvederlag. Foreningen yter også veiledning og rådgivning til medlemmene når det gjelder juridiske og avtalemessige spørsmål.

NFF arbeider for å fremme god faglitteratur og å styrke norsk skriftspråk, og foreningen arrangerer kurs og seminarer for både medlemmer og andre interesserte. Medlemskap i NFF gis til forfattere og oversettere som har publisert 100 sider faglitterær tekst, og foreningen har i dag ca. 5300 medlemmer.

Det faglitterære fond

NFF har mottatt vederlag for bruk av faglitteratur i bibliotekene siden 1979, og vederlag for kopiering av faglitterære verk siden 1980. Disse inntektene disponeres gjennom Det faglitterære fond. Fondet har til formål å fremme norsk faglitteratur, blant annet ved støtte til faglitterære prosjekter i form av stipend.

Årlig deler Det faglitterære fond ut rundt 50 millioner kroner i stipendmidler. I underkant av 30 millioner deles ut som prosjektstipend til skriving og oversettelse av faglitteratur. Det øvrige går i hovedsak til reisestipend som skal stimulere til utvidet faglitterær kontakt og virksomhet, og honnørstipend til forfattere og oversettere som er fylt 67 år.

Prosa

NFF gir ut tidsskriftet *Prosa,* Norges største litteraturtidsskrift, som kommer ut med seks nummer i året samt medlemsbladet *NFF-bulletin*.

Uranienborgveien 2, 0258 OSLO
Tlf.: 22 12 11 40
post@nffo.no
www.nffo.no

Norsk Oversetterforening (NO)

Norsk Oversetterforening ble stiftet i 1948 og ved inngangen av 2009 hadde foreningen 287 medlemmer som oversatte fra 48 språk til norsk. Foreningen har også en del medlemmer som oversetter fra norsk til åtte forskjellige språk. NO er en frittstående forening. Foreningens formål er å samle norske skjønnlitterære oversettere, arbeide for å høyne kvaliteten på norske oversettelser, ivareta medlemmenes faglige og økonomiske fellesinteresser og så langt som mulig, bistå enkeltmedlemmer. Foreningen fremforhandler normalavtale med Forleggerforeningen, og har også avtaler med blant andre NRK og NTO.

NO er en aktiv forening og driver eller deltar i et bredt spekter av prosjekter og tiltak, både faglige og fagpolitiske. Foreningen er også engasjert i flere internasjonale prosjekter. Foreningen deler årlig ut Bastianprisene for fremragende oversettelse.

Styret består av 7 medlemmer. Leder og styremedlemmer velges av årsmøtet, leder og nestleder ved direkte valg for to år av gangen. Faglig råd har 6 medlemmer direkte valgt av årsmøtet, og er foreningens og styrets sakkyndige utvalg i faglige saker. Rådet utgjør foreningens stipendkomité, og avgjør søknader om medlemskap. For informasjon om hvem som til enhver tid sitter i styre og råd, se nettsiden.

I samarbeid med de andre oversetterorganisasjonene driver foreningen nettstedet nettverksted.no hvor medlemmene får gratis tilgang på en rekke ordbøker og oppslagsverk. Fra nettverkstedet kan enhver fritt melde seg inn i oversetternes diskusjonsforum «o-ringen» og søke hjelp hos kolleger via e-post.

NO er medlem av følgende organisasjoner: NFOF, SOS, NFOR, EWC, CEATL, FIT, BWC, TSTWC (se lommeparlør bakerst i heftet).

Administrasjonen holder til i Forfatternes Hus i Rådhusgata 7 i Oslo. Kontoret har en generalsekretær, en foreningssekretær samt en kontorsekretær i halv stilling, og har åpent hverdager 0900-1500.

Postboks 579 Sentrum, 0105 OSLO
Tlf.: 22 47 80 90
post@translators.no
www.oversetterforeningen.no

ANDRE SKRIBENTORGANISASJONER

Norsk audiovisuell oversetterforening

NAVIO

NAViO – Norsk audiovisuell oversetterforening – ble stiftet 15. oktober 1997. Medlemsmassen på rundt 150 medlemmer består hovedsakelig av fjernsynstekstere (hvor foreningen organiserer ca. 80 % av aktive tekstere). I motsetning til bokbransjen, har ikke tekstebyråene gått sammen i en felles bransjeorganisasjon. NAViO forhandler derfor med det enkelte byrå, noe som også medfører at vilkårene varierer fra byrå til byrå. Flere av de store oppdragsgiverne er multinasjonale konsern, og det er derfor viktig å holde kontakten med søsterorganisasjoner utenfor Norge for å kunne stå sterkere i forhandlinger.

NAViO arbeider aktivt for ryddigere avtaler i bransjen, en tryggere arbeidssituasjon, bedre rettighetsvern og bedre lønnsvilkår. Samtidig ønsker vi å øke bevisstheten blant medlemmene om viktigheten av samhold for at vi skal kunne lykkes med disse oppgavene.

Audiovisuelle oversettelser regnes som åndsverk, på lik linje med andre oversettelser, og har derfor opphavsrettslig vern etter åndsverkloven, og NAViO forvalter også rettigheter og vederlagsmidler gjennom medlemskap i Norwaco.

Arbeidersamfunnets plass 1 C, 0181 OSLO
Tlf.: 22 20 71 71
post@navio.no
www.navio.no

Norsk kritikerlag

KRITIKERLAGET
NORWEGIAN CRITICS' ASSOCIATION

Norsk kritikerlag er medlemsorganisasjon for kritikere av kunst, litteratur, teater, musikk og dans. Per 1.4.2009 har laget 324 medlemmer fordelt på tre seksjoner (kunst, litteratur og teater, musikk og dans). Blant medlemmene finnes både frilansere og fast ansatte kritikere.

Laget har til formål å ivareta medlemmenes faglige og økonomiske interesser og fremme kritikkens kvalitet og uavhengighet. Gjennom ulike initiativ og arrangementer arbeider laget for å løfte frem den kritiske tanke i kulturdebatten. Årlig deler hver seksjon ut sine kritikerpriser.

Kritikerlaget holder til i Forfatternes Hus, Rådhusgata 7 i Oslo.

Postboks 352 Sentrum, 0101 OSLO
Tlf.: 22 47 24 30
kritikerlaget@kritikerlaget.no
www.kritikerlaget.no

Norske revyforfatteres forening

Norsk revyforfatterforening (NRFF) er en medlemsorganisasjon som har som formål å ivareta de profesjonelle revyforfatteres interesser og rettigheter. Foreningen forhandler avtaler og fungerer samtidig som et skrivenettverk hvor medlemmene blir holdt informert om nye rettigheter, herunder rettigheter i forhold til alle de nye mediene. Foreningen har ca. 50 medlemmer.

Foreningen har også opprettet Revyforfatterfondet, hvor lokale revylag, revyforfattere og folk som befatter seg med revystoff kan søke på ulike stipender. Foreninger deler også ut Aristophaneprisen til unge talentfulle revyforfattere, og siden 1968 hedersprisen Leonardstatuetten til folk som gjennom mange år har gjort et betydelig arbeid for norsk revy.

Postboks 220 Sentrum, 0103 OSLO
Tlf.: 957 31 010

NORSK JOURNALISTLAG

Norsk Journalistlag (NJ) er et frittstående fagforbund som organiserer «redaksjonelle medarbeidere som har journalistikk som hovedyrke og som i sitt daglige arbeid foretar frie journalistiske vurderinger». NJ har rundt 9 500 medlemmer. Dette er bortimot hundre prosent av alle journalister i Norge.

NJ er både en tariffaglig organisasjon og en mediepolitisk organisasjon. Norsk Journalistlag skal arbeide for medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår. Medlemmenes opphavsrettsinteresser, journalistetiske standard og integritet er, sammen med vern av ytringsfriheten og samfunnets mediepolitikk, viktige arbeidsoppgaver.

NJ er en av eierne av etterutdanningsinstitusjonen Institutt for Journalistikk i Fredrikstad, og utgir fagbladet *Journalisten*.

Postboks 8793 Youngstorget, 0028 OSLO
Tlf.: 22 05 39 50
nj@nj.no
www.nj.no

Frilansjournalistene/NJ er en seksjon i Norsk Journalistlag. FJ jobber både politisk og faglig for frilanseres kår.
www.frilans.no

En interesseorganisasjon for komponister og forfattere av tekster til musikk. Navnet NOPA tok utgangspunkt i «norske populærautorer», da organisasjonen ble stiftet i 1937 etter initiativ fra kjente slagerkomponister. I dag organiserer NOPA de fleste kjente komponister og sangtekstforfattere.

NOPA er en medlemsorganisasjon under TONO og er en søsterorganisasjon av Norsk Komponistforening. NOPA arbeider med viktige opphavsrettslige spørsmål, utdeler priser og stipendier, og gir økonomisk støtte til sine medlemmers prosjekter.

Kongens gate 4, 0153 OSLO
Tlf.: 22 47 30 00
post@nopa.no
www.nopa.no

STIPENDER

Det finnes flere forskjellige stipender norske kunstnere (eller kunstnere som er bosatt og virker i Norge) kan søke. De to viktigste typene er Statens kunstnerstipend og vederlagsstipend. Statens stipender bevilges hvert år over statsbudsjettet. Midlene til vederlagsstipendene genereres av *bruk* av kunstnernes produkter – enten ved at de gjøres tilgjengelig i biblioteken[1] eller som kompensasjon for kopiering[2] – de kan altså ikke i samme grad regnes som statsstøtte.

I tillegg finnes andre, mindre stipender og legater, gjerne øremerket én kunstform. Blant annet har mange kommuner diverse kunststipender.

Statens kunstnerstipend

Statens stipender og garantiinntekter for kunstnere er ment å gi kunstnere muligheten til å være kunstnerisk aktive, og er slik et viktig politisk virkemiddel for et mangfoldig og nyskapende kunstliv. Det er et nordisk, kulturpolitisk særtrekk at staten på denne måten støtter kunsten gjennom individuelle bevilgninger.

Statens kunstnerstipend forvaltes av Norsk kulturråd, men det er Kultur- og kirkedepartementet som hvert år fastsetter hvor mye hver av kunstnergruppene mottar – den såkalte «kvotefordelingen». Det ble i 2008 bevilget ca. 192 millioner kroner til kunstnerstipend og garantiinntekter til alle kunstretninger.

De viktigste stipendene er:

Arbeidsstipend: kr 186 000 (2009-satsen) pr år i ett til fem år. Dette stipendet er ment som et lønnstillegg, og skattlegges derfor som lønnsinntekt. En del arbeidsstipender er øremerket yngre, nyetablerte kunstnere.

Diversestipend: Her kan man søke midler til det man trenger, det være seg fagrelevant reise, materiell som er nødvendig i arbeidet som kunstner etc. Beløpet utbetales som en engangssum. Et eventuelt overskudd er skattepliktig.

[1] Se Bibliotekvederlag.

[2] Se Kopinor.

Garantiinntekt

Statens garantiinntekt for kunstnere er en garantert årlig minstelønn som bevilges enkelte fortjente kunstnere som gjennom mange år har bidratt med en kvalitetsmessig verdifull kunstnerisk innsats. Man mottar garantiinntekten inntil man opphører med virksomheten eller fyller 67 år. Grunnbeløpet var i 2009 198 400 kroner, men støtten blir avkortet om egeninntekten overstiger et visst beløp.

Garantiinntekten er under stadig debatt. Senest i Løken-utvalgets rapport[1] som bl.a. foreslår å fase ut hele ordningen og erstatte den med arbeidsstipender som da heller kan gis for et lengre tidsrom enn i dag.

Mer informasjon:

www.kunstnerstipend.no
Forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere:
http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-19980916-0936.html

Stipender fra vederlagsfondene

Vederlagsmidler til skribenter betales inn til de to fondene NFOF og Det faglitterære fond, som så fordeler midlene videre til foreningene. Hver av foreningene har egne regler for hvordan midlene fra vederlagsfondene disponeres, men felles er at hovedtyngden kanaliseres tilbake til kunstnerne i form av stipend. Siden fondene forvalter vederlag også for bruk av verk laget av kunstnere som ikke er medlemmer, er det et viktig prinsipp at foreningenes stipender også skal kunne søkes av dem som ikke er medlemmer.

Foreningene bestemmer selv hvordan de håndterer sine vederlagsstipender, hva stipendene kalles og hvilke kriterier de utdeles etter. Det er derfor ganske store variasjoner fra forening til forening, men det er fellestrekk at alle foreningene også fordeler noen av vederlagsmidlene som arbeids- eller prosjektstipender.

Både statens og foreningenes stipender utlyses 15. september hvert år, og søknadsfrist er 15. oktober. Den samme stipendkomiteen – foreningens faglige/litterære/dramatiske råd – behandler søknader til både foreningens og statens stipender, overfor statens har rådet imidlertid bare innstillende myndighet.

For mer informasjon om skribentforeningenes stipender, se hver av foreningenes nettsider. For informasjon om andre stipender, anbefales *Legathåndboken* eller nettversjonen www.legathandboken.no.

[1] Se Lommeparløren bakerst.

KOLLEKTIVE AVTALER

Det norske systemet kjennetegnes av at alle parter i det litterære systemet – skribenter, dramatikere, forlag, filmprodusenter, bokhandlere, teatre – kort sagt, alle parter – er organisert i foreninger. Hver forening forhandler frem kollektive avtaler på vegne av sine medlemmer, enten disse er individuelle skribenter, forlag eller store bokhandelkjeder.

Den store avtalen som styrer hele bransjen kalles Bokavtalen (tidligere bransjeavtalen), og inngås mellom forleggerne og bokhandlerne. Videre finnes det kollektive avtaler som regulerer de fleste relasjoner innen bransjen, fra forholdet mellom forfatter og forlag til forholdet bibliotek og skribent.

For forfatterne og oversetterne er Den norske Forleggerforening den viktigste forhandlingsmotparten: Det er her de store slagene står. Men skribentorganisasjonene fremforhandler også avtaler med andre motparter, så som NRK, Norsk Teater- og Orkesterforening, amatørteatrene og bokklubbene,[1] så vel som med forvaltningsorganisasjoner som Kopinor og Norwaco og med staten. Videre er fordelingen av vederlagsmidlene et resultat av forhandlinger kunstnerorganisasjonene imellom.

Avtalene som inngås mellom skribentorganisasjonene og forleggerforeningen kalles «normalavtaler». Disse avtalene definerer hvilke rettigheter som overdras til forlaget og fastsetter ting som royaltysatser. Avtalene sikrer for eksempel at forfattere som gir ut bøkene sine på et forlag som er medlem av Den norske Forleggerforening, er sikret å få utbetalt royalty i henhold til de til enhver tid gjeldende satser.

Organisasjonene forhandler uavhengig av hverandre. Det innebærer blant annet at skjønnlitterære forfattere har en annen royaltysats enn fagbokforfattere. Oversetterne har helt egne avtaler.

Både bokavtalen og normalavtalene har unntak fra konkurranselovens § 10.

[1] Bokklubbene er ikke organisert i noen forening. Her må det forhandles individuelt med hver enkelt klubb.

Bokavtalen

Bokavtalen, tidligere kalt bransjeavtalen, er en frivillig avtale inngått av Den norske Forleggerforening (DnF) og Den norske Bokhandlerforening (DnB), og regulerer konkurranseforholdene for omsetning av bøker i Norge. Den første moderne bransjeavtalen ble inngått i 1954, den nyeste, Bokavtalen, i 2005.

Avtalen har som sitt uttalte mål å

- fremme kultur- og kunnskapsformidling, stimulere leseinteresse og kunnskapstilegnelse og bidra til å styrke norsk språk og skriftkultur
- bidra til å opprettholde en effektiv norsk bokutgivelse med bredde i emner og kvalitet
- fremme salg av bøker, i begge målformer
- bidra til å øke respekten for opphavsretten

Et sentralt virkemiddel i avtalen har hele tiden vært den faste bokpris Fastprisen skulle gi lik tilgang på bøker uavhengig av hvor i landet man bodde. Fram til bransjeavtalen ble endret i 1999, var relativt mange bokhandlere forpliktet til å ha bøker på lager i utgivelsesåret samt et år til – enten alle norske originalutgivelser (fra forlag medlem i Den norske Forleggerforeningen) eller alle bøker innen innkjøpsordningene for skjønnlitteratur. Hvilke bokgrupper en var forpliktet til å lagerføre var avhengig av bokhandelens omsetning. I den nye bransjeavtalen fra 1999, falt denne forpliktelsen bort. Frivillige abonnementsordninger erstattet de pliktige ordningene.

Bokavtalen av 2005

Den nye bokavtalen ble arbeidet fram under betydelig press fra det daværende Moderniseringsdepartementet. I 2004 kom det en ny konkurranselov, og avtaler som tidligere hadde hatt dispensasjon fra konkurranseloven, ble bundet av de nye reglene.

Først i november 2004 klarte de to foreningene å bli enige om en ny avtale. I april 2005 ble «Forskrift om unntak fra konkurranselovens § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker» vedtatt, gjeldende til 31. desember 2010. I pkt 9 av denne forskriften gis det også unntak «for samarbeid om standardkontrakter om royaltysatser m.m.»

I bokavtalen er skolebøker unntatt fastpris, og dette har medført at store, nasjonale skolebokaktører selger skolebøker til meget lave priser. Lokale bokhandler har nå mistet det viktige skoleboksalget, og særlig på mindre steder har dette

bidratt til en mer presset bokhandeløkonomi, og det fryktes at mange vil måtte legge ned.

Den faste bokprisen på skjønn- og generell litteratur står fortsatt ved lag, selv om fastprisperioden er blitt forkortet og nå kun gjelder i utgivelsesåret og fram til 1. mai påfølgende år. Dette betyr at fastprisen i mange tilfeller ikke står i mer enn 6-9 måneder. Alle salgskanaler, ikke bare bokklubbene, slik tilfellet tidligere var, har nå lov til å gi inntil 12,5 prosent rabatt. Dette betyr at heller ikke fastprisen er så fast som den en gang var.

Bokhandlene kan abonnere på en av flere typer leveranser, ut fra hva de mener deres marked har behov for. Dette har gjort deler av den smalere litteraturen vanskeligere å selge fordi den finnes i svært få bokhandler. Fra 2008 er dette systemet igjen endret. De nye abonnementsordningene innebærer at langt flere bokhandlere vil ha distribusjonsordninger som sørger for at en litterær bredde vil være å finne i mange bokhandler.

Bokavtalen kan i sin helhet lese på:
http://www.bokhandlerforeningen.no/Bransjeavtalen

Normalavtalene

Normalavtaler er avtaler som definerer hvilke rettigheter og plikter henholdsvis skribent og forlag har. I det norske systemet forhandler forfatter- og oversetterorganisasjonene på vegne av alle sine medlemmer med Den norske Forleggerforening. Det betyr at forfattere som gir ut sine bøker på et forlag som er medlem av Den norske Forleggerforening, er sikret de vilkår som er fastlått i gjeldende normalavtale. Det er en sterk solidaritets- og likhetstankegang som ligger til grunn for disse kollektive avtalene. De sikrer forfattere som selger lite et visst økonomisk utbytte.

Skribentorganisasjonene forhandler fram sine normalavtaler med Den norske Forleggerforening uavhengig av hverandre. Det innebærer at skjønnlitterære forfattere har en annen royaltysats enn fagbokforfattere, mens oversetterne på sin side har en helt annen type normalavtale enn forfatterne.

Royalty i Norge beregnes ut fra den faste bokprisen, og forfatterne mottar en prosentsats ut fra fastprisen. Forfatterne får utbetalt en royalty per solgte eksemplar av en bok, og for normalavtalen bestemmer hvor høy royalty forfatteren skal

ha, hvor mange frieksemplarer, hvor høyt forskudd og når utbetalingen skal skje. Royaltyavtalene er faste og sikrer i prinsippet at alle forfattere avtalen dekker får den samme royaltysatsen.

Oversetterne får ikke royalty, men et engangshonorar basert på omfanget av oversettelsen, og normalavtalen fastsetter størrelsen på det såkalte «normalhonoraret» beregnet per 1000 tegn. Dette honoraret justeres årlig etter en lønnindeks for LO-organiserte forlagsansatte. Utover dette regulerer den også hvor lenge forlaget beholder rettighetene til oversettelsen, og hva de kan bruke den til. Flere former for videreutnyttelse (som lydbok, elektronisk publisering m.m.) og gjenbruk er regulert i avtalen og honoreres med en prosentandel av opprinnelig grunnhonorar.

Det er en sterk solidaritets- og likhetstankegang som ligger til grunn for disse kollektive avtalene. De beskytter den svakere part – den enkelte skribent – og sikrer alle skribenter – mektige og svake – like vilkår, og bygger på en oppfatning av at de fleste er bedre tjent med at for eksempel honorarvilkår avtales kollektivt heller enn individuelt, og at foreninger og forvaltningsorganisasjoner er bedre skikket til å ivareta skribentenes interesser enn den enkelte skribent er selv.

Alle avtalene og tilhørende kontraktformularer ligger ute på de berørte foreningenes nettsider.

Rammeavtaler

Teater-, film- og fjernsynssektoren har forandret seg atskillig i løpet av de siste årene. Dette har ført til et økende press mot de inngåtte avtaler, respekten for forfatternes arbeid og rettigheter synes å være på nedadgående. En sentral oppgave for forbundene er arbeidet for å forsvare opphavsretten og forfatternes kunstneriske og økonomiske interesser.

Det hersker avtalefrihet på dette området, men Norske Dramatikeres Forbund har, også på vegne av de andre organisasjonene, inngått rammeavtaler med de fleste store aktørene og utarbeidet normalkontrakter til bruk på området. I tillegg rådgir Dramatikerforbundet aktørene på området i kontraktspørsmål.

Teateravtaler

Teateravtalen er en rammeavtale mellom Norsk Teater- og Orkesterforening og Norske Dramatikeres Forbund vedrørende de generelle bestemmelser som skal gjelde i kontraktsforhold mellom institusjonsteater og dramatiker. Avtalen definerer blant annet sentrale begreper og regulerer samhandlingen mellom dramatiker og teater, gjensidige rettigheter og forpliktelser og økonomiske forhold. Norsk Oversetterforening har en egen avtale med betalingssatser og betingelser for oversettelse og bruk av oversatte tekster.

Amatørteateravtalen er en avtale mellom Norsk Teaterråd og Norske Dramatikeres Forbund, Norsk Oversetterforening og Norske Barne- og ungdomsbokforfattere vedrørende de generelle bestemmelser som skal gjelde i kontraktsforhold mellom amatørteatrene og dramatikerne/oversetterne. Avtalen regulerer blant annet forhold omkring honorering og bestillingsverk

Filmavtale

Rammeavtale mellom Norske Dramatikeres Forbund (NDF) på vegne av Den Norske Forfatterforening, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, Norske Dramatikeres Forbund og Norske film- og tv-produsenters forening (NFTVPF) vedrørende overdragelse av film-, produksjons- og visningsrett fra forfatter til produsent. Avtalen regulerer alle rettigheter og plikter knyttet til film-, produksjons- og visningsrett, og anvendes av produsenter som er medlemmer av NFTVPF.

NRK-avtaler

NRK-avtalen er en rammeavtale mellom Norske Dramatikeres Forbund (NDF) på vegne av de skjønnlitterære forfatterorganisasjonene og NRK vedrørende overdragelse av produksjons- og utnyttelsesrett mv fra forfatter til NRK for audiovisuelle verk på film- og fjernsynssektoren

Formålet med avtalen er å sikre at forfattere og NRK har en felles forståelse av rettigheter ogforpliktelser som oppstår når en forfatter overdrar til NRK som produsent, retten til å produsere og utnytte et audiovisuelt verk basert på forfatterens manus/litterære verk.

Norsk Oversetterforening har tre egne avtaler med NRK som regulerer bruk av oversatt prosa og lyrikk, oversettelse av dramatisk stoff, og lydbokutgivelser av opplesninger og hørespill.

NRK DAB-avtalen er en avtale inngått mellom de skjønnlitterære skribentorganisasjonene og NRK. Denne regulerer kompensasjon for sendinger i DAB-radio.

NRK Super-avtalen er en tidsbegrenset avtale som regulerer kompensasjon for sendinger i NRK3/NRK Super.

TV-avtale NFTVPF

TV-avtalen med NFTVPF er en ny rammeavtale mellom Norske Dramatikeres Forbund, Den norske forfatterforening, Norske Barne- og Ungdomsbokforfatterforening og Norske film- og tv-produsenters forening (NFTVPF) som regulerer rettigheter og plikter for forfatter, manusforfatter og produsent på området TV-drama produsert av uavhengige TV-produsenter.

STATLIGE VEDERLAGSORDNINGER

Bibliotekvederlaget

Som andre land i verden (Danmark var først) innførte Norge i 1947 en ordning med bibliotekvederlag for å kompensere forfattere og andre rettighetshavere for at staten stiller verkene deres gratis til rådighet i de offentlige bibliotekene, og slik berøver dem mulige inntekter.

I motsetning til for eksempel i Danmark, hvor forfattere og oversettere hvert år automatisk mottar et beløp fra staten, den såkalte *biblioteksafgiften,* er ordningen ikke individuell eller rettighetsbasert – den har hele tiden vært kulturpolitisk begrunnet, og har hatt som primært siktemål å stimulere til at det skapes ny litteratur. I Norge utbetales det derfor ikke bibliotekvederlag til utenlandske opphavsmenn. Heller ikke forlagene mottar bibliotekvederlag.

Vederlaget beregnes på grunnlag av bestanden i norske biblioteker, og satsen fastsettes i forhandlinger mellom organisasjonene og staten. Midlene utbetales til fagspesifikke fond (f. eks. Norsk Forfatter- og Oversetterfond, Det faglitterære fond, Billedkunstnernes Vederlagsfond) som «består av organisasjoner som representerer en vesentlig del av norske opphavsmenn på området».

Enda et norsk særtrekk er å finne i det faktum at midlene, ihht. lov om bibliotekvederlag, «kan disponeres til fordel for opphavsmenn, eller til fordel for formål som gjelder vedkommende gruppe opphavsmenn». Det er altså opp til hver enkelt organisasjon å disponere midlene på den måten organisasjonen selv mener best kommer deres yrkesgruppe til gode. Her ligger noe av nøkkelen til hvorfor norske kunstnerorganisasjoner og følgelig også norske kunstnere – har en så sterk posisjon som de har.

Lovteksten: www.lovdata.no/all/nl-19870529-023.html
Historikk: www.nffo.no/avtaler7.htm

Privatkopieringsvederlaget

Dette er den nyeste vederlagsordningen.

I revisjonen av åndsverkloven i 2005 ble det, som et resultatet av et EU-direktiv[1], innført en kompensasjon for lovlig privat eksemplarfremstilling av lydopptak og film («privatbrukskopiering»), i form av en årlig bevilgning over statsbudsjettet. En del av dette (i 2005: 19,5 mill.) fordeles som kollektivt vederlag til Fond for lyd og bilde, mens en større andel (i 2005: 32,5 mill.) går til individuell fordeling via Norwaco. For skribentenes vedkommende dreier dette seg for en stor del om kopiering av lydbøker, og fordelingen baserer seg følgelig på en statistikk over solgte lydbøker. I motsetning til bibliotekvederlaget er dette en rettighetsbasert, individuell vederlagsordning, men også disse midlene kanaliseres gjennom fond og kunstnerorganisasjoner.

Innkjøpsordningene

Den første av innkjøpsordningene, «Innkjøpsordningen for ny norsk litteratur» kom i stand i 1965, på et tidspunkt da antallet utgivelser av ny norsk litteratur hadde nådd et lavmål. Staten ønsket på denne måten å stimulere utgivelsen av og interessen for norsk skjønnlitteratur. Til å begynne med fantes bare innkjøpsordningen for ny, norsk skjønnlitteratur for voksne, men senere har flere og flere ordninger kommet med.

Hvert år kjøper Norsk kulturråd inn et stort antall eksemplarer av en lang rekke bøker. Disse fordeles ut til norske folkebibliotek og skolebibliotek, slik at litteraturen blir tilgjengelig for lesere landet rundt.

I 2008 ser ordningene slik ut:

Ordning	**Staten kjøper inn**	**Antall eks**
Ny norsk skjønnlitteratur for voksne	ca. 200 titler	1 000 eks
Ny norsk skjønnlitteratur for barn og unge	ca. 120(?) titler	1 550 eks[2]
Ny norsk faglitteratur for barn og unge	ca. 20 titler	1 550 eks
Oversatt skjønnlitteratur for barn, unge og voksne	ca. 90 titler	500 eks
Ny norsk sakprosa	ca. 50 titler	1000 eks

[1] EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSDIREKTIV 2001/29/EF av 22. mai 2001 om harmonisering av visse sider ved opphavsrett og nærstående rettigheter i informasjonssamfunnet.

[2] Ny, norsk skjønnlitteratur og faglitteratur for barn og unge kjøpes inn i 550 flere eksemplarer enn de andre ordningene for i tillegg å distribueres til skolebibliotek.

Det skilles mellom såkalt automatiske og selektive ordninger. Begge ordningene for ny norsk skjønnlitteratur er automatiske. Her varierer antall innkjøpte titler fra år til år ettersom bøkene kvalitetskontrolleres av et eget utvalg. Forlagene trykker og distribuerer imidlertid bøkene til bibliotekene før de meldes på Innkjøpsordningen, så boka vurderes av utvalget til ikke å holde kvalitets- eller sjangermessig mål («nulles»), må forlagene bære de økonomiske tapene selv. De kan imidlertid klage avgjørelsen inn for en ankenemnd. Norsk kulturråd fatter så endelig vedtak.

For de selektive ordningene er det på forhånd bestemt hvor mange titler som skal kjøpes inn. Et vurderingsutvalg i Norsk kulturråd avgjør hvilke titler som skal kjøpes basert på søknader fra forlag og kvaliteten på de bøkene det er søkt om. Innen disse ordningene kan man ikke anke på avgjørelsen om innkjøp eller ikke, bare på eventuelle saksbehandlingsfeil.

Innkjøpsordningene kommer også skribentene til gode. Forfatterne av skjønnlitteratur (enten det gjelder barn, ungdom eller voksne) får en litt høyere royaltysats på bøker som kjøpes inn enn de gjør for bøker som faller utenfor denne ordningen, mens oversetterne får en tilleggsutbetaling, en «oversetterbonus», på 25 % av det opprinnelige honoraret.

Videre lesing:

Norsk kulturråd: Innkjøpsordningene:
http://www.kulturrad.no/fagomrader/litteratur/innkjopsordninger/

Norsk kulturråd: Påmeldte og innkjøpte bøker:
http://www.kulturrad.no/fagomrader/litteratur/pameldte og innkjopte boker/

ANDRE VEDERLAGSORDNINGER

Det finnes flere vederlagsordninger for både statens og næringslivets kopiering og/eller formidling av rettighetsbeskyttet materiale, og to forvaltningsorganisasjoner: Kopinor og Norwaco, og et grunnprinsipp deres forvaltningen av opphavsrett, er avtalelisens.

Avtalelisens

En rettighetshaverorganisasjon er en sammenslutning av personer med opphavsrett innen et gitt kunst- eller fagfelt – forfattere, fotografer, oversettere. En forvaltningsorganisasjon er en organisasjon som forvalter disses rettigheter for en viss type bruk, for eksempel kopiering og eksemplarframstilling.

Avtalelisens er en ordning der en rettighetshaverorganisasjon inngår en avtale med en forvaltningsorganisasjon om at sistnevnte kan klarere bruk og innkreve vederlag for denne bruken på vegne av alle innen samme kunstnergruppe – altså billedkunstnere eller forfattere – *også de som ikke er medlemmer av organisasjonen*. Organisasjonen må være godkjent av Kultur- og kirkedepartementet som en «en representativ organisasjon for rettighetshaverne innen en spesiell kategori». Organisasjonen plikter imidlertid å la de innkrevde midlene komme alle rettighetshavere, også ikke-medlemmer, til gode.

Bakgrunnen for systemet er hensynet til brukerne, med tanke på tilfeller der arbeidet med å inngå enkeltavtaler med et stort antall rettighetshavere verken lar seg gjennomføre administrativt eller forsvare økonomisk.

Avtalelisensen er hjemlet i åndsverklovens § 36. Ordningen med avtalelisens ble opprettet med åndsverkloven i 1961, og ga NRK hjemmel for å kringkaste musikk etter avtale med TONO. I 1979 ble dette utvidet til å omfatte fotokopiering i skoleverket, med Kopinor som avtalepartner.

Avtalelisensen er i hovedsak et nordisk fenomen.

http://www.lovdata.no/all/tl-19610512-002-026.html
http://www.lovdata.no/all/tl-19610512-002-027.html

Kopinor

INTERESSEORGAN FOR
RETTIGHETSHAVERE TIL ÅNDSVERK

Kopinor ble stiftet 1980 og er en organisasjon av opphavsmenn og utgivere i til sammen 23 medlemsorganisasjoner. Kopinor representerer, gjennom sine medlemsorganisasjoner, opphavsmenn og utgivere til stoffet i bøker, aviser, tidsskrifter, noter og lignende publikasjoner.

Kopinors hovedaktivitet består i, på vegne av rettighetshavere i inn- og utland, å inngå og holde ved like avtaler med alle typer virksomheter i Norge om kopiering av opphavsrettslig beskyttet materiale. Avtalene omfatter fotokopiering og annen utnyttelse, i mange tilfeller også digital kopiering.

Kopinors avtaler dekker grunnskoler, videregående skoler og høyere utdanning, statlig, fylkeskommunal og kommunal administrasjon, menigheter og trossamfunn, samt en rekke organisasjoner og virksomheter innen næringslivet.

Kopinor henter inn vederlag for kopieringen og fordeler midlene til rettighetshaverne gjennom deres organisasjoner. En del av midlene benyttes til kollektive formål, men hovedtyngden blir utbetalt til opphavsmenn enkeltvis i form av stipend o.l. og til individuelle utgivere. Rundt 20 prosent av midlene blir utbetalt til utenlandske rettighetshavere.

Kopinor
Stenersgata 1A, 0050 OSLO
Tlf.: 22 17 94 17
kopinor@kopinor.no
www.kopinor.no

NORWACO

Norwaco er en forvaltningsorganisasjon for 34 norske rettighetsorganisasjoner, 22 organisasjoner for opphavsmenn, seks for utøvende kunstnere samt seks produsentorganisasjoner. Til sammen representerer disse rundt 37 000 individuelle rettighetshavere. Alle de skjønnlitterære organisasjonene er medlemmer.

Norwaco har til oppgave å forvalte opphavsrettigheter og nærstående rettigheter på vegne av rettighetshaverne. Norwaco har fått fullmakter fra medlemmene på de områdene hvor felles opptreden fra flere organisasjoner er hensiktsmessig, og det må gis egen fullmakt for hvert enkelt område.

Arbeidet i Norwaco er delt inn i såkalte forvaltningssektorer, hvor hver organisasjon slutter seg til de organisasjoner som er relevante for deres medlemmer. Hver sektor forholder seg til eget avtalesett. I dag arbeider Norwaco på følgende tre sektorer:

- Videresending av kringkastingskanaler i kabel-TV-nett
- Opptak av kringkastingsprogram for bruk i undervisning og medieovervåking
- Vederlagsfordeling ved video- og satellittdistribusjon av norske spillefilmer

I tillegg fordeler Norwaco den individuelle delen av privatkopieringsvederlaget, den kompensasjonen som ble innført i 2005 for lovlig privat kopiering av lyd- og billedfiler.

De avtalene som Norwaco inngår om videresending i kabel-TV-nett og opptak for undervisningsvirksomhet suppleres av bestemmelser om avtalelisens i åndsverkloven. Disse får dermed virkning også for rettighetshavere utenfor organisasjonene, herunder utenlandske rettighetshavere. Norwaco er derfor godkjent av Kultur- og kirkedepartementet som forhandlings- og oppkrevningsorganisasjon etter åndsverklovens bestemmelser.

Norwaco har et uformelt samarbeid med de tilsvarende organisasjonene i Norden på det audiovisuelle området (COPY-DAN, COPYSWEDE og Kopiosto) for erfaringsutveksling om juridiske, økonomiske og praktiske spørsmål, samt nasjonale og internasjonale, rettslige og politiske spørsmål.

Postboks 8903 Youngstorget, 0028 OSLO
Besøksadresse: Møllergata 8, inng. Skråninga
Tlf.: 23 31 68 00
norwaco@norwaco.no
www.norwaco.no

ANDRE AKTØRER

Bokhandlerforeningen ivaretar bokhandlernes interesser og arbeider for å styrke litteraturen og bokas plass i samfunnet. Foreningen representerer 630 bokhandler med over 3000 ansatte, og ca. 90 % av landets bokhandler, inkludert samtlige bokhandlerkjeder, er medlemmer.

Bokhandlerforeningens kjerneoppgaver er å arbeide for bedre rammevilkår og avtaleverk, samfunnskontakt (media) og politisk påvirkning, bransjestatistikk, undersøkelser og analyser, bransjeinformasjon & medlemsservice.

Foreningen representerer er avtalepart i Bokavtalen. Foreningen er aktiv i kulturpolitisk sammenheng, driver lobbyvirksomhet og deltar i offentlig debatt til støtte for bokhandelens –og bokens – plass i kulturlivet.

Bokhandlerforeningen utgir tidsskriftet *Bok og samfunn,* en viktig kilde til informasjon om den norske bokbransjen: www.bokogsamfunn.no

Øvre Vollgt. 15, 0158 OSLO
Tlf.: 22 39 68 00
firmapost@bokhandlerforeningen.no
www.bokhandlerforeningen.no

Den norske Forleggerforening (DnF)

Den norske Forleggerforening ble stiftet i 1895, og er en interesseorganisasjon for forlagsvirksomhet i Norge. Foreningens formål skal være å arbeide for å forsvare og styrke ytringsfriheten både nasjonalt og internasjonalt, å øke respekten for opphavsretten, også gjennom styrking av medlemsforlagenes egen opphavsrettslige stilling, å styrke og utvikle litteraturens kår i Norge, å synliggjøre, forsvare

og styrke forlagsbransjens posisjon, samt å ivareta medlemsforlagenes faglige, juridiske og økonomiske interesser.

Forleggerforeningen er skribentorganisasjonenes viktigste forhandlingsmotpart når det gjelder normalavtaler og avtaler som gjelder opphavsrettslige spørsmål knyttet til forlagenes utgivelser. Forleggerforeningen er den ene av to parter i Bokavtalen.

Flertallet av norske forlag med flere enn to ansatte er medlemmer her, foreningen hadde ved inngang til 2009 84 medlemsforlag og representerer, om medlemseide bokklubber inkluderes, ca. 80 % av det totale bokmarkedet.

DnF publiserer årlig en statistikk over økonomien i bokbransjen: http://www.forleggerforeningen.no/nor/bransjestatistikk

Øvre Vollgate 15, 0158 OSLO
Tlf.: 22 00 75 80
dnf@forleggerforeningen.no
www.forleggerforeningen.no

Dramatikkens Hus

Forslaget om opprettelse av et Dramatikkens Hus er forankret i St.meld. nr. 32 Bak kulissene som ble lagt fram av regjeringen 20. juni 2008. Dette bygger blant annet på en søknad fra Det Åpne Teateret og Norske Dramatikeres Forbund om opprettelse av et slikt senter for utvikling av ny norsk dramatikk.

Dramatikkens Hus skal foruten en scene for framføring av stykker, også inneholde en helt ny enhet for *scenetekstutvikling*. Denne enheten skal ha frie midler til tekstutvikling for scener, tilsvarende ordningen for tekstutvikling for film. Enheten skal ha dramaturger/konsulenter som kan bistå i tekstutviklingen sammen med dramatiker i skriveprosessen, tilsvarende konsulentordningen som har vært i Norsk filmutvikling. Tilsvarende ordningene innen film, skal dramatiker som skriver for scene kunne få økonomisk støtte i skriveprosessen uten å være knyttet til en produsent/teater.

Forutsetninger for at Dramatikkens Hus skal kunne nå disse målsetningene, er foruten nødvendig finansiering, at huset skal:

- være et autonomt kompetansesenter

- kunne tilby utviklingsmuligheter på et høyt profesjonelt nivå
- sikre sterke faglige relasjoner mellom dramatikere og teaterprodusenter – både i det frie feltet og på institusjonsteatrene
- være en tverrfaglig møteplass som fungerer som et laboratorium for utforskning av scenisk uttrykk
- være et nasjonalt tilbud
- ha et nært samarbeid med Dramatikerforbundet, Norsk teater og orkesterforening og Danse- og teatersentrum for å sikre en bred forankring i hele scenekunstmiljøet

Dramatikkens Hus er under etablering. I statsbudsjettet for 2009 er det satt av kr 2 millioner ekstra til Det Åpne Teater til dette formålet, og lederstillingene ble utlyst i første kvartal 2009.

Foreningen !les

Foreningen !les springer ut av aksjon Les, som ble gjennomført i 1997. Aksjonen var en dugnad mellom bok-Norge og staten for å få bukt med den negative trenden i norske ungdommers lesevaner på 90-tallet. Foreningen !les er i dag en ideell organisasjon med 34 medlemmer som representerer hele bredden i bok-Norge, og driften er delvis finansiert av Kulturdepartementet. Formålet til !les er å fremme lesing i alle aldersgrupper og i alle samfunnslag, men det har blitt jobbet spesielt mot ungdom i alderen 13 til 19 år. ! tXt-aksjonen er Norges eldste og største leselystaksjon, hvor opptil 160 000 elever i ungdomskolen mottar en gratis pocketbok som inneholder utdrag fra noe av det som er gitt ut foregående år.

Foreningen !les er også ansvarlig for to litteraturpriser, Ungdommens Kritikerpris og UPrisen. Disse har det til felles at det er ungdom som leser og vurderer samtidslitteratur under veiledning fra profesjonell kritiker. Gjennom prosjektet Idrett og lesing utforsker foreningen litteraturformidling på en ny og uvant arena. De store leseundersøkelsene viser oss at vi fremdeles har utfordringer med å få gutter og etniske minoriteter til å lese mer, og !les vil framover konsentrere nye prosjekter mot disse gruppene.

Øvre Vollgate 15, 0158 OSLO
Tlf.: 22 400 600
www.foreningenles.no

Leser søker bok

Leser søker bok ble dannet i 2002 og er en allianse med over 20 organisasjoner, som jobber for at alle skal ha tilgang til litteratur. Organisasjonene representerer forfattere, illustratører, forleggere, formidlere, ulike grupper funksjonshemmede og fagmiljø for leseforsking.

Leser søker bok er finansiert av Kulturdepartementet. Medlemsorganisasjonene bidrar med medlemskontingent.

Leser søker bok utgir ikke selv bøker, men sørger for at tilrettelagt litteratur blir gitt ut, blant annet ved å gi støtte til forfattere, illustratører og forleggere. Alliansen arbeider også for at slike bøker skal være enkle å finne, blant annet gjennom boksøk på nett, i bokhandlere og i egne seksjoner på bibliotekene. Fra 2006 deler Leser søker bok ut Ordknappen, et hedersmerke i sølv til forfattere som har utgitt bøker med støtte fra alliansen.

Bibliotek som ønsker å bli «Bok til alle-bibliotek» inngår avtale med Leser søker bok. De får da faglig og økonomisk støtte til å formidle bøker til alle som har problemer med å lese vanlig tekst.

www.lesersoekerbok.no

Litteraturfestivaler

En viktig arena for formidling av litteratur, er litteraturfestivalene. Det er en rekke slike festivaler rundt om i landet, store og små, smale og brede. Her er noen av de viktigste:

Mai: Norsk litteraturfestival, Sigrid Undset-dagene, Lillehammer
www.litteraturfestival.no

August: Bjørnsonfestivalen, Molde
www.bjornsonfestivalen.no

September: Kapittel, Stavanger
www.kapittel.no

Oktober: Ordkalotten, Tromsø
www.ordkalotten.no

Juni: Dei nynorske festspela, Ivar Aasentunet, Hovden
www.aasentunet.no

Litteraturhuset

Noregs fyrste litteraturhus opna i Wergelandsveien 29 hausten 2007. Huset er vigt litteratur i den romslegaste tydinga av ordet, og det fyrste året vitja meir enn 200.000 huset. Dette er

Europas største litteraturhus og har rom for mange typar aktivitetar. Det passar både for dei som vil lese avisa over ein kopp kaffi, dei som vil ha mat for tanken på eit av arrangementa våre, og dei som vil halde sitt eige møte.

I fyrste etasje ligg bokhandel, kafé og hovudscena, Wergeland. Vidare opp i etasjane er det fem scener og rom for samtale, debatt og formidling. Ei eiga avdeling er sett av til arbeid med barn og ungdom. Loftet er reservert for forfattarar og skribentar som treng ein arbeidsplass og ein møtestad i Oslo sentrum. Huset har òg ei eiga forfattarleilegheit for utanlandske forfattarar og intellektuelle.

Litteraturhuset er drive av Stiftelsen Litteraturhuset, som vart skipa av Institusjonen Fritt Ord i 2006. Huset er inspirert av ein tysk tradisjon for frie Literaturhaus. Stiftelsen Litteraturhuset er uavhengig og ikkjekommersiell og har til føremål å formidle og vekkje interesse for litteratur og lesing.

Wergelandsveien 29, 0167 OSLO
Tlf: 22 95 55 30
post@litteraturhuset.no
www.litteraturhuset.no

NORCODE

Foreningen Norcode (The Norwegian Copyright Development Association) ble stiftet høsten 2007 av de fem norske forvaltningsorganisasjoner BONO, Gramo, Kopinor, Norwaco og TONO.

Disse organisasjonene har i løpet av en 20-årsperiode brukt nærmere 40 millioner kroner på arbeidet med å bygge en kulturell infrastruktur i en rekke utviklingsland. Gjennom Norcode samordner og trapper de opp aktiviteten, og har forpliktet seg til å finansiere organisasjonen med kr 5 mill. per år i årene 2008–2010.

Norcode arbeider med å skaffe ytterligere midler fra offentlige myndigheter og private organisasjoner. Gjennom Norcode vil norske rettighetshavere dele sin kompetanse på organisasjons- og kulturfeltet med kolleger i andre land. Effektive foreninger for skapende mennesker og deres forleggere og produsenter sikrer kulturelt mangfold og ytringsfrihet, samtidig som de bedrer de økonomiske kår for opphavsmenn og utøvere som ofte lever i trange kår. Slike grunnorganisasjoner er derfor en viktig del av den kulturelle infrastrukturen Norcode vil bidra til å styrke. Andre, og like viktige deler av denne infrastrukturen som Norcode vil arbeide med er effektiv lovgivning og levedyktige forvaltningsorganisasjoner.

NORCODE er allerede i gang med aktiviteter i Kenya, Nigeria og Vietnam.

www.norcode.no

NORLA

Senter for norsk skjønnog faglitteratur i utlandet

er et statsstøttet og ikke-kommersielt informasjonskontor. Kontoret arbeider for økt kunnskap om og større interesse for norsk litteratur og norske forfattere i utlandet. Senteret promoverer og formidler norsk litteratur til utlandet. Utenlandske forlag som utgir bøker av norske forfattere, kan søke NORLA om støtte til oversettelsene. Siden 1978 er mer enn 1500 titler av norske forfattere kommet ut med støtte fra NORLA.

Hva gjør NORLA?

- Formidler kontakt mellom norske forfattere/forlag og utenlandske oversettere, forlag, universiteter og andre med interesse for norsk litteratur.
- Støtter utenlandske forlags oversettelser av norske utgivelser. Titler som støttes må opprinnelig ha vært utgitt av et norsk forlag.
- Arrangerer seminarer i Norge og utlandet for oversettere og forleggere.
- Støtter lanseringsreiser og forfatterpresentasjoner i utlandet.
- Deltar på internasjonale bokmesser.
- Utgir publikasjoner om aktuell norsk litteratur.
- Gir personlige råd og veiledning til oversettere og andre som besøker kontoret.

NORLAs oversettelsesstøtte skal stimulere utenlandske forlag til å utgi bøker av norske skjønn- og faglitterære forfattere. Utenlandske forlag kan søke NORLAs støtte til oversettelse av alle typer norsk litteratur. Teksten må utgis i bokform, og man må søke om støtte i forkant av utgivelsen. NORLA gir vanligvis ikke produksjonsstøtte i forbindelse med utgivelsen. NORLAs to faglige råd behandler alle søknadene, og søkere blir kontaktet så snart søknadene er behandlet.

Postboks 2663 Solli, 0203 OSLO
Besøksadresse: Henrik Ibsens gate 110
Tlf.: 23 27 63 54
firmapost@norla.no
www.norla.no

Norsk forfattersentrum

Norsk forfattersentrum blei oppretta på initiativ frå unge forfattarar, for å skapa kontakt med publikum gjennom opplesingar, foredrag og undervising. I 40 år har denne medlemsorganisasjonen kvalitetssikra litteraturformidlinga ved å vera bindeleddet mellom forfattar på veg ut på oppdrag og oppdragsgivaren. NF har kunnskap om forfattarbreidden (1080 medlemmar), aktiviserer denne og vernar om ein standard innanfor forfattarhonoreringa. 15 tilsette ved kontor i Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim og Tromsø jobbar dagleg med å skaffa oppdrag og fordela desse. Godt etablerte storarrangement som *Forfattersleppet* i Bergen og *Nord-Norsk bokdag* er viktige scener og fungerer samlande for regionsforfattarane. Statstilskottet var i 2007 på 7,9 millionar kroner. Den årlege omsettinga er på ca. 22 millionar kroner. Dei siste åra har Norsk forfattersentrum utvikla formidlingsprosjekt innan barnehagar, auka dei skrivestimulerande kursa, pusta liv i forfattarforelesinga og etablert Litteraturbruket, eit kompetansesenter for litteraturproduksjonar. Aktivitet innanfor Den kulturelle skolesekken er elles svært viktig for NF og sender forfattarar ut på skuleturnear over heile landet. NF er ein roleg vaktar ved den aukande bokstabelen, som ser den levande forfattaren bak, og veit om dei varierte publikumsmassane der ute, som gang på gang lar seg fascinera av at dei trykte orda har ein tilleggsdimensjon: Levande og kunnskapsrik formidling.

Wergelandsveien 29, 0167 OSLO
Tlf. sentralbord: 23 10 37 80
norsk@forfattersentrum.no
www.forfattersentrum.no

SCENEKUNSTBRUKET
DANSE- OG TEATERSENTRUM

Norsk scenekunstbruk er en avdeling i Danse- og teatersentrum og er ansvarlig for formidling av scenekunst, særlig rettet mot barn og unge. Målgruppen er aldergruppen 0–26 år. Scenekunstbruket er det nasjonale kompetansesenteret for scenekunst i Den kulturelle skolesekken og driver nettverksbasert formidling og utvikling av scenekunst i dialog med formilder og produsent.

I 2007 ble det formildet 68 produksjoner fordelt på 2 191 forestillinger som ble sett av 211 434 tilskuere. Forestillinger innenfor rammen av Den kulturelle skolesekken dominerer dette bildet.

Formidlingen går gjennom de 16 fylkene som er medlem av scenekunstbruket (Oslo, Nord-Trøndelag og Finnmark er ikke medlemmer), og scenekunstbruket bidrar med kvalitetsvurdering av forestillinger, repertoar på internett, refusjonsmidler, rådgivning og kompetanseutvikling. Kvalitetssikring av forestillinger skjer i samarbeid med en referansegruppe og med arrangører, og dette utgjør en stor del av Scenekunstbrukets arbeid. I kompetanseutviklingen står arrangering av Showbox og seminarer sentralt. Showbox er Scenekunstbrukets egen visningsarena og er en møteplass for scenekunstnere og arrangører. Det arrangeres i samarbeid med Black Box Teater i Oslo, Teater Manu og Rom for Dans. Programmet har bestått av 18 produksjoner forelt på tre dager, samt seminar og faglige treffpunkter.

www.scenekunstbruket.no

Skrivekunstutdanning

Det finnes flere etablerte skrivekunstutdanninger i Norge.

Skrivekunstakademiet i Hordaland
Oppretta i 1985 og driv undervisning innan skjønnlitterær skriving.
www.skrivekunst.no

Forfatterstudiet i Bø
Opperettet i 1982. Samarbeidstiltak mellom Høgskolen i Telemark og Den norske forfatterforening.
http://www.hit.no/nxcnor/content/view/brief/21362

Forfatterstudium, Universitetet i Tromsø
http://www.studentum.no/Forfatterstudium 57246.htm

NBIs forfatterutdanning i barne- og ungdomslitteratur
Opprettet som et prøveprosjekt i 2006.
www.barnebokinstituttet.no/forfatterutdanningen

Filmmanuslinjen, Den noeske filmskolen
http://www.HIL.no/HIL/DEN_NORSKE_FILMSKOLEN/STUDIETILBUD/FILMMANUS

Kilder

Andreassen, Trond, *Bok-Norge: En litteratursosiologisk oversikt,* 3. utgave, Oslo, Universitetsforlaget, 2006.

Den norske Forleggerforeningen, Bransjestatistikk07, http://www.forleggerforeningen.no/nor/media/files/bransjestatistikk_2007

Duelund, Peter (red.), *The Nordic Cultural Model,* København, Nordic Cultural Institute, 2003.

Freihow, Halfdan, *Den edle hensikt – helliger den midlene? En utredning om statens innkjøpsordninger for litteratur,* Norsk kulturråd, rapportserien 26, 2001.

Graasvold, Hans Marius, Eirik Djønne og Jon Bing, *Norsk skribentrett,* Oslo, Universitetsforlaget, 2006.

Løken, Lene (red.), *Forenklet, samordnet og uavhengig: Om behov for endringer i tilskuddsforvaltningen for kunst- og kulturfeltet,* Sluttrapporten fra Løken-utvalget, juni 2008.

Vestheim, Geir, Ni liv. *Om legitimitet og overlevingsevne i innkjøpsordningane for norsk skjønlitteratur,* Norsk kulturråd, rapportserien 25, 2001.

LOMMEPARLØR

«De skjønne»	Uformell sammenslutning av de skjønnlitterære skribentorganisasjonene i Forfatternes Hus i Rådhusgata 7, Oslo.
ABM-utvikling	Statens senter for arkiv, bibliotek, museum; opprettet i 2003 som en sammenslåing av Statens bibliotektilsyn, Norsk museumsutvikling og Riksbibliotektjenesten, www.abm-utvikling.no.
bokhylla.no	Et samarbeidsprosjekt mellom Nasjonalbiblioteket og norske rettshavere som skal gjøre litteratur fra 1790-åra, 1890-åra og 1990-åra digitalt tilgjengelig i fulltekst (til norske IP-adresser). KKD finansierer vederlag til rettighetshaverne, www.bokhylla.no.
BONO	Billedkunst Opphavsrett Norge. Ideell organisasjon med oppgave å forvalte billedkunstneres og kunsthåndverkeres opphavsrettigheter, www.bono.no.
BWC	Baltic Writers' Council, en flernasjonal ideell organisasjon for skribent- og oversetterforeninger i det baltiske området (definert som Danmark, Estland, Færøyene, Finland, Tyskland, Island, Latvia, Litauen, Norgey, Polen, Russland og Sverige). BWC avholder sitt årsmøte ved BCWT (Baltic Centre for Writers and Translators) i Visby på Gotland, www.balticwriters.org.
CEATL	Conseil européen des associations de traducteurs littéraires; sammenslutning av europeiske litterære oversetterforeninger, www.ceatl.org.

CLARA	Informasjonssentral for opphavsrett og klarering, www.clara.no.
collecting society	forvaltningsorganisasjon; organisasjon som forvalter opphavsrettigheter på vegne av medlemmer, altså f.eks. Kopinor, Norwa co, TONO osv.
Det faglitterære fond	Fond finansieres gjennom bibliotekvederlag, kollektive vederlag for bruk av rettigheter (kopivederlag, kabelvederlag o.l.) og generelle tilskudd uten presisert formål. Fondet har til formål å fremme norsk faglitteratur, bl.a. ved støtte til faglitterære prosjekter i form av stipend. www. Se www.nffo.no.
DKS	Den kulturelle skolesekken er en nasjonal satsing, finansiert av tippemiddeloverskuddet, som skal bidra til at skoleelever i Norge får møte profesjonell kunst og kultur, som et tillegg til den ordinære undervisningen. Satsingen forutsetter et samarbeid mellom kultur- og skolesektoren. Mange kunstnere har inntekt fra DKS enten fordi de selv er på skolebesøk, eller fordi de har skrevet eller komponert verk som presenteres for elevene innenfor rammen av DKS.
DnF	Den norske Forfatterforening, www.forfatterforeningen.no.
DnF	Den norske Forleggerforening, www.forleggerforeningen.no.
DRM	Digital Rights Management, kopisperre.
ESA	EFTA Surveillance Authority; EFTAs overvåkingsorgan.
EWC	European Writers' Council, www.european-writers-congress.org.

FIT	Fedération internationale des traducteurs, www.fit-ift.org.
FJ	Frilansjournalistene, en undergruppe av Norsk Journalistlag, www.frilans.no.
Fritt Ord	Allmennyttig privat stiftelse som har som formål er å verne om og styrke ytringsfriheten og dens vilkår i Norge, særlig ved å stimulere den levende debatt og den uredde bruk av det frie ord. www.fritt-ord.no.
GRAFILL	Norsk organisasjon for visuell kommunikasjon – favner i dag fagområdene grafisk design, illustrasjon, interaksjonsdesign, animasjonsdesign og tegneserieskaping, og representerer det ledende fagmiljøet innen visuell kommunikasjon i Norge, www.grafill.no.
GRAMO	Musikernes, artistenes og plateselskapenes vederlagsbyrå, forvalter medlemmenes rett til vederlag når vernet, innspilt musikk blir kringkastet eller offentlig fremført på annen måte, www.gramo.no.
IBBY	www.ibby.no er en frivillig organisasjon stiftet i 1956, som har som mål å spre kunnskap om god barne- og ungdomslitteratur. Den ble stiftet i 1956 som den norske seksjonen av International Board on Books for Young people. Les mer om IBBY Internationals arbeid på www.ibby.org.
IFRRO	International Federation of Reproductions Rights Organisations, www.ifrro.org.
INCD	International Network for Cultural Diversity, www.incd.net.
KKD	Kultur- og kirkedepartementet, www.kkd.dep.no.

Kopinor	Forvaltningsorganisasjon for vederlag for analog og digital kopiering og eksemplarfremstilling, www.kopinor.no.
KS	Kommunenes Sentralforbund; en av Kopinors største forhandlingsmotparter, www.ks.no.
Kulturkontakt Nord	Nordisk ministerråds kulturstøtteprogram siden 2007. Det ytes støtte innen flere kategorier, blant annet mobilitet, nettverk, kompetanseutvikling, formidling, kritikk og produksjon. www.kknord.org.
Kunstner-undersøkelsen	Også omtalt som «levekårsundersøkelsen». Undersøkelse av kunstnernes aktivitet, arbeids- og inntektsforhold i 2006. Rapporten ligger her: http://www.telemarksforsking.no/mediafiler/fil.asp?id=233.
!Les	Foreningen !Les er en ideell paraplyorganisasjon som arbeider for å fremme og stimulere til lesing særlig blant barn og unge, www.foreningenles.no.
LINO	Forvaltningsorganisasjon for skribenters opphavsrett, fra og med 2009 innlemmet i Kopinor.
Litteraturhuset	Arena for litterære arrangementer samt kontorfellesskap, i Oslo, se eget oppslag, www.litteraturhuset.no.
Littnett	Nettverk for litteratur i Den kulturelle skolesekken.
Løken-utvalget, Løken-rapporten	Utvalg nedsatt av Kulturdepartementet i 2007, ledet av Lene Løken, for å gjennomgå tildeling av statstilskudd til kulturformål med tanke på å redusere kostnadskrevende byråkrati og frigjøre ressurser til kunstnerisk virksomhet. Utvalget leverte sin rapport «Forenklet, samordnet og uavhengig» i juni 2008. Rapporten kan lastes ned her: http://www.regjeringen.no/upload/KKD/Kultur/Sluttrapport_Lokenutvalg_juni2008.pdf.

MBL	Mediebedriftenes Landsforening, www.mediebedriftene.no.
MFO	Musikernes fellesorganisasjon, www.musikerorg.no.
NAViO	Norsk audiovisuell oversetterforening; TV-teksterne, www.navio.no.
NB	Nasjonalbiblioteket, www.nb.no.
NBF	Norsk Bibliotekforening, www.norskbibliotekforening.no.
NBI	Norsk Barnebokinstitutt, nasjonalt kompetansesenter for barne- og ungdomslitteratur, www.barnebokinstituttet.no.
NBK	Norske Billedkunstnere, www.billedkunst.no.
NBU	Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, www.nbuforfattere.no.
NDF	Norske Dramatikeres Forbund, www.dramatiker.no.
Nettverket Ord & Bilde	Faglig nettverk for forfattere, illustratører og formidlere som ønsker å fremme gode bildebøker i Norge. Nettverket er et samarbeid mellom GRAFILL, NBU, NO og NBF. Målsettingen er å arbeide for forståing av og kunnskap om sammenhengen mellom ord og bilde i bøker, samt å bidra til å utvikle den gode illustrerte boka.
NFF	Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, www.nffo.no.

NFOF	Norsk Forfatter- og Oversetterfond, felles fond som tar i mot og fordeler bibliotekvederlag, kollektive vederlag for bruk av rettigheter (kopivederlag, kabelvederlag o.l.). Midlene fordeles til de skjønnlitterære skribentorganisasjonene etter medlemstall.
NFOR	Nordisk Forfatter- og Oversetterråd, sammenslutning av nordiske skribentorganisasjoner, møtes årlig.
NJ	Norsk Journalistlag, www.nj.no.
NK	Norsk kulturråd, www.kulturrad.no.
NOPA	Norsk forening for komponister og tekstforfattere, www.nopa.no.
Norbok	Norsk bokfortegnelse, søkbar database over bøker og andre utgivelser utgitt i Norge eller utgitt av nordmenn i utlandet, www.nb.no/baser/norbok.
Nordisk kulturfond	Fond som har til oppgave å støtte kultursamarbeid i bred forstand mellom de nordiske land samt de selvstyrte områder. Utdeler årlig omkring 25 millioner danske kroner til kulturprosjekter i Norden eller nordiske prosjekter utenfor Norden, www.nordiskkulturfond.org.
Norcode	The Norwegian Copyright Development Association, www.norcode.no.
NORLA	Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet, www.norla.no.
Norsk Forfattersentrum	Formidlingsorgan for skjønnlitterære forfattere, www.forfattersentrum.no.
NORWACO	Organisasjon for rettighetshavere til audiovisuelle verk, www.norwaco.no.

NT	Norsk Tolkeforening, www.tolkeforeningen.no.
NTO	Norsk Teater- og Orkesterforening, arbeidsgiver- og interesseorganisasjon for profesjonell musikk og scenekunst, www.nto.no.
Oversetterforum	Uformell sammenslutning av alle de norske oversetterforeningene: NAViO, NFF, NO, NT og STF.
P.E.N.	Verdens største skribent- og ytringsfrihetsorganisasjon, stiftet i 1921. Det finnes ca. 150 PEN-sentere verden over med til sammen drøyt 15 000 medlemmer. Alle skjønn- og faglitterære forfattere, oversettere, kritikere, forleggere, journalister og redaktører – det vil si alle som benytter seg profesjonelt av retten til ytringsfrihet og er avhengig av den – kan bli medlem i Norsk PEN. http://norskpen.no.
PLR	Public Lending Right; bibliotekvederlag.
Privatkopieringsvederlaget	Se oppslag side 25
Regnhlif	Paraplyorganisasjon for nordiske barne- og ungdomsbokforfattere. Formålet er å verne om og spre de nordiske landenes barne- og ungdomslitteratur, samt styrke de nordiske opphavsmennenes faglige og økonomiske vilkår og derigjennom støtte de nordiske språkene som kulturbærere, www.regnhlif.com
R7	Rådhusgata 7
Sambok	Søkbar fortegnelse over bestanden i 350 norske fagbiblioteker, www.nb.no/baser/sambok
SOS	Skribentorganisasjonenes samarbeidsutvalg
Språkrådet	Statens fagorgan i språkspørsmål, www.sprakrad.no

STF	Statsautoriserte Translatørers Forening, www.statsaut-translator.no
TF	Tidskriftforeningen, www.tidsskriftforeningen.no
TONO	TONO er et andelsselskap som eies og drives av sine medlemmer; komponister, tekstforfattere og musikkforlag. Selskapet har over 18 000 medlemmer og forvalter fremføringsrettigheter for musikkverk i Norge, www.tono.no.
TSWTC	Three Seas Writers' and Translators' Council, en sammenslutning av skribent- og oversetterforeninger fra landene rundt de tre havområdene Østersjøen, Svartehavet og Egeerhavet. TSWTC samarbeider tett med Rhodos internasjonale senter for skribenter og oversettere, www.tswtc.org
U2	Uranienborgveien 2, der NFF og Fritt Ord holder til
WIPO	World Intellectual Property Organisation, www.wipo.int